

УДК 02:[37.091.32:004.77]:[005.963:023.5-057.86]:027.54(477.411)НБУВ"364"(477)
DOI: 10.31866/2616-7654.16.2025.348155

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗАХОДІВ ІЗ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ БІБЛІОТЕЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Оксана Клименко,
кандидатка історичних наук, доцентка,
Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського
(Київ, Україна)
e-mail: klimenko_oz@ukr.net
ORCID ID: 0000-0003-4821-8503

Тетяна Новальська,
докторка історичних наук, професорка,
Київський національний університет
культури і мистецтв
(Київ, Україна)
e-mail: novalska@meta.ua
ORCID ID: 0000-0003-3093-3998

Олена Сокур,
кандидатка наук із соціальних комунікацій,
старша дослідниця,
Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського
e-mail: sokurolo@ukr.net
ORCID ID: 0000-0001-9861-3283

Для цитування:

Клименко, О., Новальська, Т., & Сокур, О. (2025). Особливості організації заходів з підвищення кваліфікації бібліотечних працівників в умовах воєнного стану в Україні. *Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук*, 16, 234–244. <https://doi.org/10.31866/2616-7654.16.2025.348155>

Метою статті є виявити особливості організації заходів із підвищення кваліфікації бібліотекарів у Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського в умовах воєнного стану.

Методологічну основу статті сформував комплекс підходів наукового пізнання (об'єктивності, зв'язку теорії і практики), принципу єдності взаємозв'язку із сучасними умовами та методів (аналізу, кігнітивний, структурно-функціональний, математичний, описовий, синтезу).

Наукова новизна. Виокремлено зміни, які відбулися в організації підвищення кваліфікації бібліотекарів у Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського із введенням воєнного стану в Україні.

Основні висновки. З'ясовано, що повномасштабне вторгнення військ РФ на територію суверенної України змістило акценти у науково-методичній діяльності Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського як головного методичного центру Національної академії наук України. В умовах воєнного стану в Україні НБУВ було організовано і проведено 11 заходів із підвищення кваліфікації бібліотечних працівників. Порівнюючи із довоєнним періодом, виокремлено та охарактеризовано такі особливості заходів, як зміна тематики з акцентом на збереження історико-культурних фондів, дійове використання всіх доступних каналів для інформування про нові зустрічі, оновлений формат проведення (у 2022 р. винятково онлайн на платформі Zoom, дотепер – змішаний), значне розши-

рення географії учасників, запрошення спікерів із різних установ бібліотечної галузі. Запропоноване ранжування за установами доповідачів заходів із підвищення кваліфікації, проведених Національною бібліотекою України імені В. І. Вернадського у 2022–2025 рр., засвідчило: загалом було запрошено 63 доповідачі (виголошено 56 виступів), окрім фахівців НБУВ (36 доповідачів, виголошено 33 виступи), брали участь спеціалісти національних і державних книгозбірень, доповідачі-представники закладів вищої освіти (Київського національного університету культури і мистецтв, Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв, Харківського національного медичного університету, Ужгородського національного університету) та ДНУ «Книжкова палата України імені Івана Федорова», що підтверджує важливість консолідації бібліотечної науки, освіти і практики у царині підвищення фахового рівня працівників інформаційно-бібліотечної сфери.

Ключові слова: воєнний стан в Україні; науково-методична діяльність; Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського; Національна академія наук України; підвищення кваліфікації бібліотекарів; російсько-українська війна; семінар.

ВСТУП

Підвищення кваліфікації бібліотекарів у сучасних умовах швидкої технологізації і цифровізації суспільства стрімко виходить за межі традиційного розуміння професійного розвитку. Російсько-українська війна особливо прискорила цей процес. Нинішнє професійне навчання включає: надання психологічної допомоги, створення безпечного інформаційного простору, протидію дезінформації, медіаграмотність та медіагігієну, використання штучного інтелекту, залучення новітніх цифрових технологій тощо. В умовах довготривалої виснажливої війни актуальним є вивчення і залучення у діяльність кращих методик роботи з переселенцями, особливо дітьми, які потребують особливих підходів щодо інтеграції та навчання. Постійне професійне зростання і особистісний розвиток є характерними рисами сучасного професійного бібліотекаря. У сучасних складних умовах воєнного стану і в перспективі післявоєнної відбудови країни ретельно сплановане та ефективне підвищення кваліфікації бібліотечної спільноти України загалом результується у позитив для самих бібліотекарів та користувачів книгозбірень, а також покращить життя мешканців у громадах і державі загалом.

ТЕОРЕТИЧНЕ ПІДҐРУНТЯ

Ціннісні орієнтири сучасного українського суспільства направлені на результативне збереження державності та формування ідентичності громадян, тому українська інформаційно-бібліотечна сфера зосереджена на створенні гідних умов для всебічного інтелектуального розвитку користувачів бібліотек та дійовому задоволенні усіх їхніх запитів (інформаційно-знанневих, культурних, рекреаційних тощо).

Підвищення кваліфікації та безперервна освіта бібліотекарів є постійним предметом обговорення фахівців на різноманітних професійних майданчиках і форумах. Цій темі присвячені публікації Н. Бачинської, Ю. Горбаня, В. Загуменної, В. Льганаєвої, В. Касьяна, О. Клименко, Н. Коржик, Є. Кулик, О. Матвієнко, Т. Новальської, О. Онищенко, І. Петрової, Г. Салати, О. Сербіна, О. Сокур, А. Соляник, Ю. Трач, М. Цивіна, І. Шевченко, Т. Ярошенко та інших.

Так, ще наприкінці 90-х років XX ст. І. Шевченко (1998) було доведено, що навчання, побудоване на проблемно-модульній основі, сприяє його диференціації, забезпеченню розроблення навчальних курсів у трьох варіантах: повному, скоро-

ченому та поглибленому. Ю. Трач (2001) наголошувала на доцільності професійного розвитку бібліотекарів у фахових об'єднаннях.

На питаннях активізації процесів інтеграції, розбудови відкритого інформаційного суспільства, що зумовлює вироблення концептуальної моделі підготовки сучасного бібліотекаря та бібліотекаря майбутнього, зосереджено дослідження Т. Новальської (2014).

На важливості виховання у здобувачів вищої освіти навичок удосконалення упродовж життя, розвитку творчих здібностей та критичного мислення наполягали О. Сербін і Т. Ярошенко (2015). Дослідники зазначають, що викладачі мають заохочувати до креативного мислення, використання інноваційних технологій, проведення досліджень.

Т. Новальською та В. Касьяном (2021) було запропоновано власну версію теоретико-методологічної платформи освітньої новації, здатної до збагачення, видозміни та уточнення у процесі розвитку наукових знань та емпіричної бази за спеціальністю «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа». На переконання В. Касьяна (2023), актуальним завданням сучасної освіти є переорієнтація освітньої парадигми закладу вищої освіти на студентоорієнтовану модель. Підвищення якості професійної освіти, узгодження із сучасними потребами виробництва є орієнтація навчальних програм на компетентнісний підхід та створення ефективних механізмів його запровадження.

У дослідженні Н. Бачинської (2024) зазначено, що теоретичні і практичні складники сучасної освітньої компоненти сприяють формуванню у здобувачів освіти загальних і спеціальних компетентностей, зокрема здатності мотивувати колег та рухатися до спільної мети, організовувати робочий процес та ефективно керувати інформаційно-аналітичними структурами. Формуванню інформаційно-аналітичних компетентностей у здобувачів освіти за спеціальністю 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» з OSINT-діяльності присвячено публікацію О. Матвієнко і М. Цивіна (2024). Науковці наголошують, що сфера інформаційної аналітики у перспективі може стати одним із чинників задоволення попиту ринку праці на фахівців саме із цими навичками.

Аналіз офіційних інтернет-представництв 11 державних університетів Республіки Польща, здійснений І. Петровою і Є. Горб (2024), засвідчив тенденції до стрімкого скорочення традиційних напрямів із підготовки здобувачів у сфері інформаційної і бібліотечної справи, що викликано зменшенням запитів на ринку праці та посиленням інтеграції цифрових технологій в усі сфери суспільного буття поляків.

Виховання нового типу бібліотекаря як інформаційного фахівця обґрунтовано у публікації Н. Коржик (2017). Дослідниця зазначає, що на ринку праці у майбутньому буде затребуваним компетентний, освічений і креативний працівник, який систематично удосконалює свої навички через навчання та підвищення фахового рівня. У спільному дослідженні О. Клименко і О. Сокур (2022) першочерговими якостями сучасного бібліотекаря визначені уміння навчатися і працювати в умовах постійного зростання інформаційного потоку та володіння цифровими навичками. У спільному дослідженні О. Сербіна та Є. Кулик (2019) представлено потреби сучасних бібліотекарів українських університетів у безперервній фаховій освіті для набуття ними якісних компетенцій в умовах швидких технологічних і суспільно-економічних змін.

В. Загуменна (2018) акцентує увагу на розбудові інноваційних проєктів щодо розвитку навчального процесу в сучасних умовах: від започаткування відділів дистанційного навчання у провідних бібліотеках країни до створення за ініціатииви Української бібліотечної асоціації Центру безперервної бібліотечно-інформаційної освіти та організації Головного тренінгового центру для професійного навчання бібліотекарів.

Академік Національної академії наук України О. Онищенко (2021) наголошує, що стратегічним орієнтиром конкурентоздатності українських бібліотек сьогодні виступає досконала модель цифрової бібліотеки та компетентного бібліотекаря.

Отже, фахівці бібліотечної галузі наголошують на важливості професійного зростання бібліотекарів у різноманітних форматах: від модульних курсів до навчань у фахових об'єднаннях.

Мета статті – дослідити особливості організації заходів із підвищення кваліфікації бібліотекарів у Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського в умовах воєнного стану.

МЕТОДИ ТА МАТЕРІАЛИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічну основу статті сформував комплекс підходів наукового пізнання (об'єктивності, зв'язку теорії і практики), принципу єдності взаємозв'язку із сучасними змінами щодо підвищення кваліфікації бібліотекарів (аналізу, когнітивний, описовий, синтезу, функціонально-діяльнісний, математичний). Методологічними засадами є соціокомунікативний, системно-діяльнісний, інформаційний підходи, що уможливило сучасне осмислення особливостей організації заходів із підвищення кваліфікації бібліотечних працівників в умовах воєнного стану в Україні.

Необхідність досягнення мети статті зумовило також використання загальнонаукових методів, зокрема аналізу опублікованих документів, задля вивчення актуальних питань підвищення кваліфікації та безперервної освіти бібліотекарів України. Використаний джерелознавчий пошук та аналіз профільних публікацій дозволив з'ясувати стан підготовки і підвищення кваліфікації бібліотечних фахівців на сучасному етапі.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Повномасштабне вторгнення військ РФ на територію суверенної України змістило акценти у науково-методичній діяльності (НМД) Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (НБУВ) як методичного центру Національної академії наук (НАН) України (Сокур & Клименко, 2022). В умовах воєнного стану в Україні нами виокремлені такі особливості організації заходів із підвищення кваліфікації бібліотечних працівників:

1. Зміна **тематики**. У час воєнної агресії Росії у центрі уваги фахівців інформаційно-бібліотечної сфери України постала проблема **збереження історико-культурних фондів**, накопичених упродовж століть бібліотеками держави. Тому ключовими питаннями заходів із підвищення кваліфікації працівників бібліотечної галузі упродовж 2022–2025 рр. є такі:

– сучасний стан і перспективи оцифровування фондів наукових бібліотек України;

- запровадження дистанційних форм обслуговування користувачів і популяризація фондів українських бібліотек за допомогою віртуальних сервісів;
- збереження історико-культурних фондів бібліотек, архівів і музеїв та надання доступу до інформаційних ресурсів;
- розбудова фахового інформаційно-комунікаційного середовища;
- налагодження результативної співпраці фахівців інформаційно-бібліотечної сфери України у формуванні національного інформаційного простору як невід’ємного складника глобального науково-освітньо-культурного середовища;
- висвітлення теоретичних студій та різних аспектів бібліотечної практики на сторінках фахової періодики.

2. Використання **всіх доступних каналів для інформування**. В інтегрованому світі **застосування інформаційно-комунікаційних технологій** для навчання впродовж усього життя, зокрема бібліотечних працівників, є звичним явищем. На вебпорталі НБУВ у розділі «Новини» та на офіційній сторінці у соціальній мережі Facebook (Сокур & Клименко, 2024) завчасно публікуються анонси про заходи (включаючи програму) та звіт про їх перебіг, де розміщені також презентації виступів, котрі супроводжуються яскравим ілюстративним матеріалом. Також інформація про семінари розміщена і на вебсторінках інших установ, зокрема Наукової бібліотеки Національного університету «Києво-Могилянська академія». Завдяки розширеному адресному інформуванню (надсилання електронною скринькою листів-запрошень провідним бібліотекам держави) та особистій комунікації (дублювання таких листів у Viber і Telegram) значно збільшилася кількість учасників – представників бібліотек різного відомчого підпорядкування.

3. **Зміна формату проведення заходів**. Усі заходи у системі підвищення кваліфікації бібліотечних працівників із введенням воєнного стану (24 лютого 2022 р.) спершу проводилися винятково в онлайн-форматі, що сприяло значному охопленню аудиторії зацікавлених однодумців. Так, 23 лютого 2023 р. у науково-методичному семінарі «Українська наука на шляху до європейського та світового інформаційного простору» взяли участь фахівці української інформаційно-бібліотечної сфери, які тимчасово мешкають у країнах Європи (Бельгія, Велика Британія, Польща).

4. Розширення **географії учасників** сприяло значній популяризації проведених заходів. Для прикладу: 18 серпня 2022 р. у роботі науково-методичного семінару «Дистанційні бібліотечні послуги в умовах воєнного стану», окрім фахівців національних книгозбірень, були присутні бібліотечні працівники Запорізького національного університету, Уманського національного університету, Одеського національного університету ім. І. І. Мечникова, Чортківського медичного фахового коледжу, Криворізького технічного фахового коледжу Українського державного університету науки і технологій, Краматорського вищого професійного училища, Деражнянської центральної міської бібліотеки Хмельницької області, шкільної бібліотеки м. Кривий Ріг, Гаївської сільської бібліотеки Степанівської ОТГ Роздільнянського району Одеської області, Галузинської сільської бібліотеки Деражнянської ОТГ Хмельницької області, публічної бібліотеки Кубейської ОТГ Одеської області та інші.

5. Запрошення **спікерів із різних установ**. У довоєнний період доповідачами на семінарах та конференціях були спеціалісти НБУВ, а завдяки організації заходів у змішаному форматі для висвітлення кращого досвіду почали запрошувати

ти представників бібліотечної науки, освіти і практики з різних міст України, що засвідчує активізацію бібліотечної взаємодії на державному рівні. Так, 28 листопада 2024 р. спікерами науково-методичного семінару «Українська бібліотечна періодика: обмін досвідом та бібліотечна взаємодія» (загалом виголошено 8 доповідей), окрім фахівців НБУВ (4 доповіді), були представники Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого, Київського національного університету культури і мистецтв, Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв, Державної наукової установи «Книжкова палата України імені Івана Федорова».

Загалом за цей період (табл. 1) було виголошено 56 доповідей, з яких фахівцями Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського – 33 доповіді, бібліотек наукових установ НАН України – 9 доповідей, Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника та представниками закладів вищої освіти – по 4 доповіді.

Таблиця 1

Доповідачі заходів із підвищення кваліфікації, проведених Національною бібліотекою України імені В. І. Вернадського у 2022–2025 рр.

№ з/п	Семінар	Бібліотека/ установа	Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського	Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника	Бібліотеки наукових установ НАН України	Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого	Державна науково-технічна бібліотека України	Харківська державна наукова бібліотека імені В. Г. Короленка	ДНУ «Книжкова палата України імені Івана Федорова»	Доповіді від закладів вищої освіти	Всього доповідачів (доповідей)
			2022								
1.	Дистанційні бібліотечні послуги в умовах воєнного стану	5	–	1	–	–	–	–	–	–	6
2.	Бібліотека та російсько-українські інформаційні війни	3	–	–	–	–	–	–	–	–	3
2023											
3.	Українська наука на шляху до європейського та світового інформаційного простору	4	–	1	–	–	–	–	–	–	5
4.	Відкрита наука та репозитарій наукових текстів Національної академії наук України	1	–	–	–	–	–	–	–	–	1

Продовження табл.

5.	Збереження фондів як пріоритетний напрям у діяльності бібліотек в умовах воєнного стану	5	–	1	–	–	–	–	–	6
6.	Наукометрія у практиці наукових бібліотек	1	–	2(1)	–	–	–	–	1	4(3)
2024										
7.	Цифрові можливості академічних бібліотек	1	1	2	–	–	–	–	–	4
8.	Інформаційні ресурси наукових бібліотек: формування та доступ (до Днів науки в Україні)	6 (4)	–	1	–	1	–	–	–	8(6)
9.	Оцифровування фондів наукових бібліотек: сучасний стан і перспективи	2	1	1	1	–	1	–	2(1)	8(7)
10.	Українська бібліотечна періодика: обмін досвідом та бібліотечна взаємодія	4	–	–	1	–	–	1	2	8
2025										
11.	Особові колекції у фондах академічних бібліотек: формування та збереження	4(3)	3(2)	3(2)	–	–	–	–	–	10(7)
	Усього доповідачів (доповідей)	36(33)	5(4)	11(9)	2	1	1	1	5(4)	63(56)

Джерело: власна розробка

Також додамо, що насамперед всі презентації доповідей опубліковані на веб-порталі НБУВ, і кожен зацікавлений користувач може їх завантажити, також під час обговорення та відповідей на запитання із зали або чату спікери надають додаткову інформацію і власні контакти.

ВИСНОВКИ

В умовах воєнного стану в Україні Національною бібліотекою України імені В. І. Вернадського було організовано і проведено 11 заходів із підвищення кваліфікації бібліотечних працівників. Порівнюючи із довоєнним періодом, нами виокремлені такі особливості: зміна тематики з акцентом на збереження історико-культурних фондів, дійове використання всіх доступних каналів для інформування про нові зустрічі, оновлення формату проведення заходів (у 2022 р. винятково онлайн на платформі Zoom, далі – змішаний), значне розширення географії учасників, запрошення спікерів із різних установ бібліотечної галузі.

Перспективним, на наше переконання, є подальше ґрунтовне вивчення розбудови системи підвищення кваліфікації у Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського з метою удосконалення та впровадження кращого досвіду в сучасну українську бібліотечну практику.

СПИСОК БІБЛІОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ

- Бачинська, Н. (2024). Теоретична і практична складові освітньої компоненти «Менеджмент інформаційної, бібліотечної та архівної діяльності» у формуванні компетентностей майбутніх менеджерів галузі. *Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук*, 13, 132–144. <https://doi.org/10.31866/2616-7654.13.2024.307134>
- Загуменна, В. В. (2018, 30 листопада). Безперервна освіта бібліотекарів як умова інноваційного розвитку бібліотек. В *Бібліотека: місце традицій, простір інновацій* [Матеріали круглого столу] (с. 33–34). Видавничий центр КНУКіМ.
- Касьян, В. В. (2023). Формування професійних компетентностей здобувачів освіти під час проходження виробничої практики. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*, 4, 133–139. <https://doi.org/10.32461/2409-9805.4.2023.294092>
- Клименко, О. З., & Сокур, О. Л. (2022, 20–21 квітня). Професійні вимоги до бібліотекарів мережі наукових бібліотек Національної академії наук України. В *Інформаційні технології в культурі, мистецтві, освіті, науці, економіці та бізнесі* [Матеріали конференції] (Ч. 1, с. 139–141). Видавничий центр КНУКіМ.
- Коржик, Н. (2017). Професійні компетенції бібліотекаря ХХІ століття. *Вісник Книжкової палати*, 6, 12–15.
- Матвієнко, О., & Цивін, М. (2024). «Osint-технології» як освітня компонента спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»: педагогічне цілепокладання. *Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук*, 13, 145–156. <https://doi.org/10.31866/2616-7654.13.2024.307136>
- Новальська, Т. (2014, 10–13 вересня). Еволюція вищої бібліотечно-інформаційної освіти в Україні. В *Львівський бібліотечний форум «Бібліотека – відкритий світ»* (с. 32–35). Українська бібліотечна асоціація.
- Новальська, Т., & Касьян, В. (2021). Теоретико-методологічні засади підготовки інтернет-маркетолога за спеціальністю «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа». *Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук*, 7, 71–82. <https://doi.org/10.31866/2616-7654.7.2021.233297>
- Онищенко, О. (2021). Цифровізація – стратегічний шлях розвитку бібліотечної сфери. *Бібліотечний вісник*, 4, 3–9.
- Петрова, І., & Горб, Є. (2024). Підготовка фахівців з інформаційної та бібліотечної справи в університетах Польщі (досвід перших десятиліть ХХІ ст.). *Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук*, 13, 157–172. <https://doi.org/10.31866/2616-7654.13.2024.307143>
- Сербін, О., & Кулик, Є. (2019). Професійне вдосконалення бібліотекарів в умовах необхідності якісних змін галузі. *Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук*, 3, 56–70. <https://doi.org/10.31866/2616-7654.3.2019.169668>
- Сербін, О., & Ярошенко, Т. (2015). Аспекти реформування та вдосконалення сучасної бібліотечної освіти. *Вісник Книжкової палати*, 2, 12–15.
- Сокур, О. Л., & Клименко, О. З. (2022). *Інформаційно-комунікаційна діяльність бібліотечної мережі Національної академії наук України в системі наукових комунікацій*. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського.
- Сокур, О. Л., & Клименко, О. З. (2024, 23–25 травня). Науково-методична діяльність Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського в реаліях воєнного часу. В Н. І. Кобижча & М. М. Цілина (Упоряд.), *Інформація, комунікація та управління знаннями в глобалізованому світі* [Матеріали конференції] (с. 103–105). Видавничий центр КНУКіМ.
- Трач, Ю. В. (2001). *Професійний розвиток бібліотекарів у фахових об'єднаннях України* [Дисертація кандидата педагогічних наук, Київський національний університет культури і мистецтв].
- Шевченко, І. О. (1998). *Функціонування та організація системи підвищення кваліфікації бібліотечних кадрів України* [Автореферат дисертації кандидата педагогічних наук, Київський державний університет культури і мистецтв].

REFERENCES

- Bachynska, N. (2024). Teoretychna i praktychna skladovi osvithoi komponenty "Menedzhment informatsiinoi, bibliotechnoi ta arkhivnoi diialnosti" u formuvanni kompetentnosti maibutnikh menedzheriv haluzi [Theoretical and practical elements of the educational component "Management of information, library and archival studies" in forming future managers' professional competences]. *Ukrainian Journal on Library and Information Science*, 13, 132–144. <https://doi.org/10.31866/2616-7654.13.2024.307134> [in Ukrainian].
- Kasian, V. V. (2023). Formuvannia profesiinykh kompetentnosti zdobuvachiv osvity pid chas prokhodzhennia vyrobnychoi praktyky [Formation of professional competence of education seekers during production practice]. *Library Science. Record Studies. Informology*, 4, 133–139. <https://doi.org/10.32461/2409-9805.4.2023.294092> [in Ukrainian].
- Klymenko, O. Z., & Sokur, O. L. (2022, April 20–21). Profesiini vymohy do bibliotekariv merezhi naukovykh bibliotek Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy [Professional requirements for librarians of the network of scientific libraries of the National Academy of Sciences of Ukraine]. In *Informatsiini tekhnologii v kulturi, mystetstvi, osviti, nautsi, ekonomitsi ta biznesi* [Information technologies in culture, art, education, science, economics and business] [Conference proceedings] (Pt. 1, pp. 139–141). KNUCA Publishing Centre [in Ukrainian].
- Korzhyk, N. (2017). Profesiini kompetentsii bibliotekaria XXI stolittia [Professional competencies of a librarian of the 21st century]. *Bulletin of the Book Chamber*, 6, 12–15 [in Ukrainian].
- Matviienko, O., & Tsyvin, M. (2024). "Osint-tekhnologii" yak osvithnia komponenta spetsialnosti "Informatsiina, bibliotechna ta arkhivna sprava": pedahohichne tsilepokladannia ["Osint-technologies" as an educational component of the speciality "Information, library and archival management": Pedagogical objectives]. *Ukrainian Journal on Library and Information Science*, 13, 145–156. <https://doi.org/10.31866/2616-7654.13.2024.307136> [in Ukrainian].
- Novalska, T. (2014, September 10–13). Evoliutsiia vyshchoi bibliotechno-informatsiinoi osvity v Ukraini [Evolution of higher library and information education in Ukraine]. In *V Lvivskyi biblioteknyi forum "Biblioteka – vidkrytyi svit"* [V Lviv Library Forum "Library – Open World"] (pp. 32–35). Ukrainian Library Association [in Ukrainian].
- Novalska, T., & Kasian, V. (2021). Teoretyko-metodolohichni zasady pidhotovky internet-marketoloha za spetsialnistiu "Informatsiina, bibliotechna ta arkhivna sprava" [Theoretical and methodological fundamentals of Internet marketing training in specialty 029 "Information, library and archival affairs"]. *Ukrainian Journal on Library and Information Science*, 7, 71–82. <https://doi.org/10.31866/2616-7654.7.2021.233297> [in Ukrainian].
- Onyshchenko, O. (2021). Tsyfrovizatsiia – stratehichni shliakh rozvytku bibliotechnoi sfery [Digitalization is a strategic way of a library sphere development]. *Biblioteknyi visnyk*, 4, 3–9 [in Ukrainian].
- Petrova, I., & Horb, Ye. (2024). Pidhotovka fakhivtsiv z informatsiinoi ta bibliotechnoi spravy v universytetakh Polshchi (dosvid pershykh desiatylyt XXI st.) [Training of specialists in the field of information and library science in Polish universities (experience of the first decades of the 21st cent.)]. *Ukrainian Journal on Library and Information Science*, 13, 157–172. <https://doi.org/10.31866/2616-7654.13.2024.307143> [in Ukrainian].
- Serbin, O., & Kulyk, Ye. (2019). Profesiine vdoskonalennia bibliotekariv v umovakh neobkhidnosti yakisnykh zmin haluzi [Professional development of librarians due to the necessity of qualitative changes of the branch]. *Ukrainian Journal on Library and Information Science*, 3, 56–70. <https://doi.org/10.31866/2616-7654.3.2019.169668> [in Ukrainian].
- Serbin, O., & Yaroshenko, T. (2015). Aspekty reformuvannia ta vdoskonalennia suchasnoi bibliotechnoi osvity [Aspects of reforming and improving modern library education]. *Bulletin of the Book Chamber*, 2, 12–15 [in Ukrainian].
- Shevchenko, I. O. (1998). *Funktsionuvannia ta orhanizatsiia systemy pidvyshchennia kvalifikatsii biblioteknykh kadrov Ukrainy* [Functioning and organization of the system of advanced

- training of library personnel in Ukraine] [Abstract of PhD Dissertation, Kyiv State University of Culture and Arts] [in Ukrainian].
- Sokur, O. L., & Klymenko, O. Z. (2022). *Informatsiino-komunikatsiina diialnist bibliotechnoi merezhi Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy v systemi naukovykh komunikatsii* [Information and communication activities of the library network of the National Academy of Sciences of Ukraine in the system of scientific communications]. V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine [in Ukrainian].
- Sokur, O. L., & Klymenko, O. Z. (2024, May 23–25). Naukovo-metodychna diialnist Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho v realiakh voiennoho chasu [Scientific and methodological activities of the V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine in the realities of wartime]. In N. I. Kobyzhcha & M. M. Tsilyna (Comps.), *Informatsiia, komunikatsiia ta upravlinnia znanniamy v hlobalizovanomu sviti* [Information, communication and knowledge management in the globalized world] [Conference proceedings] (pp. 103–105). KNUCA Publishing Centre [in Ukrainian].
- Trach, Yu. V. (2001). *Profesiyni rozvytok bibliotekariv u fakhovykh obiednanniakh Ukrainy* [Professional development of librarians in professional associations of Ukraine] [PhD Dissertation, Kyiv National University of Culture and Arts] [in Ukrainian].
- Zahumenna, V. V. (2018, November 30). Bezperervna osvita bibliotekariv yak umova innovatsiinoho rozvytku bibliotek [Continuing education of librarians as a condition for innovative development of libraries]. In *Biblioteka: mistse tradytsii, prostir innovatsii* [Library: a place of traditions, a space of innovations] [Roundtable proceedings] (pp. 33–34). KNUCA Publishing Centre [in Ukrainian].

UDC 02:[37.091.32:004.77]:[005.963:023.5-057.86]:027.54(477.411)NBUV"364"(477)

Oksana Klymenko,

PhD in Historical Sciences, Associate Professor,
National Library of Ukraine named after
V. I. Vernadsky
(Kyiv, Ukraine)
e-mail: klimenko_oz@ukr.net
ORCID ID: 0000-0003-4821-8503

Tetiana Novalska,

Doctor of Historical Sciences, Professor,
Kyiv National University of Culture and Arts
(Kyiv, Ukraine)
e-mail: novalska@meta.ua
ORCID ID: 0000-0003-3093-3998

Olena Sokur,

PhD in Social Communications, Senior Researcher,
National Library of Ukraine named after
V. I. Vernadsky
(Kyiv, Ukraine)
e-mail: sokurol@ukr.net
ORCID ID: 0000-0001-9861-3283

PECULIARITIES OF ORGANISING EVENTS ON IMPROVING THE LIBRARY STAFF'S QUALIFICATION UNDER THE MARTIAL LAW CONDITIONS IN UKRAINE

The aim of the article is to study peculiarities of organising events in the qualification improvement for librarians at the National Library of Ukraine named after V. I. Vernadsky under the martial law conditions.

The methodological basis of the article is formed by a complex of approaches to scientific knowledge (objectivity, connection between theory and practice), a principle of unity of interconnection with modern conditions and methods (analysis, cognitive method, structural-functional method, mathematical method, descriptive method, synthesis).

Scientific novelty. The changes that occurred in organising advanced training for librarians at the National Library of Ukraine named after V. I. Vernadsky with the martial law introduction in Ukraine are highlighted.

Main conclusions. It is found that the full-scale invasion of the Russian Federation troops into the territory of sovereign Ukraine shifted the emphasis in the scientific and methodological activities of the National Library of Ukraine named after V. I. Vernadsky as the main methodological centre of the National Academy of Sciences of Ukraine. Under the martial law conditions in Ukraine, thanks to NLUV, 11 events for improving the library staff's skills were organised and held. Compared to the pre-war period, the following features of such events are identified and characterised: a change in the topic with an emphasis on the preservation of historical and cultural funds, effective use of all available channels for informing about new meetings, an updated format of the event holding (in 2022, exclusively online on the Zoom platform, previously – mixed one), a significant expansion of the geography of participants, an invitation of speakers from various institutions in the library area. The offered ranking by the speakers' institution during the events in professional development held by the National Library of Ukraine named after V. I. Vernadsky in 2022–2025 showed the following: a total of 63 speakers were invited (56 speeches were delivered), in addition to NLUV specialists, (36 speakers present, 33 speeches were delivered), there were specialists of national and state book collections, speakers-representatives of higher education institutions (Kyiv National University of Culture and Arts, National Academy of Managerial Personnel of Culture and Arts, Kharkiv National Medical University, Uzhgorod National University) and Ivan Fedorov Book Chamber of Ukraine, which confirmed the importance of consolidating library science, education and practice in the field of improving the workers' professional level in the information and library sphere.

Keywords: martial law in Ukraine; scientific and methodological activities National Library of Ukraine named after V. I. Vernadsky; National Academy of Sciences of Ukraine; advanced training of librarians; Russian-Ukrainian war; seminar.

Надійшла 11.09.2025

Прийнята 31.10.2025

Стаття була вперше опублікована онлайн 29.12.2025

This is an open access journal, and all published articles are licensed under a Creative Commons Attribution 4.0.